

ДЕРЖАВНА ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА ГАЛУЗІ ТВАРИННИЦТВА

¹Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»

²Національний науковий центр «Інститут землеробства Національної академії аграрних наук України»

***Анотація.** У статті досліджено сучасний стан державної фінансової підтримки галузі тваринництва та обґрунтовано її вплив на функціонування та розвиток ринку м'яса*

Ключові слова: державна фінансова підтримка; галузі тваринництва; ринок м'яса

STATE FINANCIAL SUPPORT FOR THE LIVESTOCK INDUSTRY

Abstract: The article examines the current state of state financial support for the livestock industry. Its influence on the functioning and development of the meat market was substantiated

Key words: state support; livestock industry; meat market

Стратегічним завданням держави є формування конкурентоспроможного виробництва продукції тваринництва, оскільки від цього залежить як рівень продовольчого забезпечення населення, так і рівень економічної та продовольчої безпеки країни. Ринок м'яса є важливою складовою продовольчого ринку країни. Проте, для більшості сільськогосподарських підприємств виробництво м'яса всіх видів є збитковим. Ринок не став їм економічною базою для відтворювального процесу. Ринок м'яса функціонує в досить непростих економічних умовах. Виробники м'яса нарощують обсяги виробництва при занепаді окремих галузей тваринництва (скотарства і свинарства). У тваринництві України відбуваються трансформаційні процеси, що зумовлюють зміни в структурі ринку м'яса [1].

Варто навести приклад галузі птахівництва, яка за сприяння держави та значних обсягів фінансової підтримки наростила обсяги виробництва м'яса птиці з 2000 р. по 2019 р. у 7,2 рази. Швидка окупність вкладання капіталу при виробництві м'яса птиці зумовила зростання інвестицій у цю галузь, будівництво сучасних великих птахофабрик та створення потужних вертикально-інтегрованих компаній. Зокрема, МХП – найбільший виробник курятини в Україні. За оцінками самої компанії, вона займає 55 % вітчизняного ринку курятини. У 2017-2019 рр. МХП отримав майже 2,4 млрд. грн. державної фінансової підтримки. За роками розподіл був таким: 2017 р. – 1,4 млрд. грн., 2018 р. – майже 970 млн. грн., 2019 р. – 29,4 млн. грн.

Виробництво свинини до 2020 р. дещо стабілізувалося. Однак, значної шкоди йому завдає африканська чума свиней та значне здорожчання восени 2020 р. зернових та комбікормів.

Вирощування великої рогатої худоби залишається не прибутковим бізнесом. В Україні і надалі продовжується тенденція вирізання великої рогатої худоби, а основними виробниками молока та яловичини залишаються господарства населення. 66,1 % загального поголів'я великої рогатої худоби, в тому числі 75,5% корів, зосереджено в господарствах населення. Основними виробниками продукції скотарства стали господарства населення, які забезпечують понад 70 % обсягів виробництва продукції [2]. Реорганізація та руйнація великих діючих молочних та м'ясних комплексів та переорієнтація виробництва в господарства населення не забезпечили нарощування обсягів та ефективності виробництва продукції скотарства. Внутрішнє виробництво не забезпечує раціональні норми споживання молока, яловичини і телятини з розрахунку на 1 особу в рік.

Сучасний стан галузі вказує про катастрофічні кризові явища. Необхідно констатувати, що в нинішніх умовах скотарство втратило свою привабливість, як для бізнес структур, так і господарств населення. Варто вести мову, в першу чергу, про відродження галузі. Насамперед необхідно призупинити невинну тенденцію скорочення поголів'я великої рогатої худоби у всіх категоріях господарств. Проблемними питаннями функціонування галузі скотарства в Україні є скорочення поголів'я великої рогатої худоби, зниження її продуктивності, погіршення показників виробництва

продукції та його ефективності, незадовільний рівень кормової бази, селекційно-племінної роботи та технологічного забезпечення, недостатня державна підтримка [3].

Подальше функціонування галузі та її ефективність напряму залежать від політики уряду та мотиваційного механізму. Одним із напрямів підвищення ефективності галузі, як свідчить попередній досвід та зарубіжна практика є концентрація виробництва, в т.ч. на основі кооперації виробників. Крім того, для розвитку галузі необхідно покращити кормову та племінну базу, забезпечити модернізацію вкрай застарілої матеріально-технічної бази, підвищити інвестиційну та інноваційну активність.

В сучасних умовах узгодження інтересів економічних суб'єктів аграрного сектору досягається за допомогою їх стимулювання і мотивації, які здійснюються з використанням державних форм регулювання. Державна фінансова підтримка аграрного сектору економіки є однією з форм державного регулювання, а також основним механізмом реалізації державної політики в аграрній сфері, яка супроводжується створенням сприятливих економічних, організаційно-правових та інших умов розвитку аграрного виробництва, що забезпечується фінансовими і матеріальними ресурсами.

У 2020 р. фактична сума державної підтримки агропромислового сектору України була в розмірі 4 млрд. грн., що на 32,2 % менше показника 2019 р.

У 2021 р. для підтримки сільськогосподарських товаровиробників у державному бюджеті було закладено 4665,0 млн. грн. Основними програмами державної підтримки АПК у 2021 р. були кредитування, тваринництво, сільськогосподарська техніка, садівництво, фермерство, зрошення, посуха. На державну підтримку розвитку тваринництва було спрямовано 1609,6 млн. грн., з яких 630 млн. грн. для підтримки скотарства та виробництва молочної продукції. А саме:

- виплачено 100,0 млн. грн. 229 суб'єктам господарювання за приріст поголів'я корів власного відтворення кількістю 10,0 тис. голів;

- спрямовано 347,5 млн. грн. для здешевлення придбання 11,9 тис. голів племінних телиць, нетелів, корів та 404,0 тис. доз репродуктивного матеріалу великої рогатої худоби;

- перераховано 25 суб'єктам господарювання близько 180 млн. грн. для відшкодування вартості будівництва та реконструкції 43 об'єктів для утримання великої рогатої худоби та 1 сироварні.

В рамках підтримки розвитку фермерських господарств було сплачено 57,6 млн. грн. дотації за утримання корів такими господарствами.

Враховуючи вектор на середньострокове планування, підтримка більшості напрямів, що діяли у 2021 р. буде продовжена, тобто:

- 1) якщо суб'єкт господарювання збільшив поголів'я корів за рахунок власного відтворення, то він матиме змогу отримати дотацію в розмірі до 30000 гривень за одну наявну прирощену голову корови;

- 2) у разі купівлі для подальшого відтворення племінних тварин або репродуктивного матеріалу відшкодуватиметься до 80 % їх вартості, але не більш як 50400 гривень за одну голову та 480 гривень за одну дозу репродуктивного матеріалу;

- 3) після завершення будівництва або реконструкції об'єкта для утримання великої рогатої худоби або ж переробки молочної продукції та введення його в експлуатацію виплачуватиметься відшкодування до 50 % його вартості (сільськогосподарським кооперативам в розмірі до 70 % вартості);

- 4) у разі утримання корів фермерським господарством йому виплачуватиметься дотація у розмірі 5000 гривень за голову [4].

Отже, метою державної підтримки є сприяння підвищенню економічної ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств, розвитку ринків аграрної продукції, створення робочих місць на селі, дотримання стандартів екологічного виробництва та представлення національних виробників на світових ринках.

Вважаємо, що подолати кризові явища в галузі тваринництва в цілому, та скотарства, зокрема, без державної підтримки та залучення значних інвестиційних ресурсів практично неможливо. Галузь тваринництва та ринок м'яса вимагають істотної фінансової підтримки з боку держави, в тому числі за рахунок зниження кредитних ставок, своєчасних виплат дотацій, врегулювання зовнішньої торгівлі продуктами м'ясного тваринництва, і в кінцевому підсумку, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного м'яса як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках. Важливими питаннями все ще залишаються спрощення процедур їх отримання та фактично освоєні обсяги фінансування зазначених програм.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Lupenko Yu.O., Kopytets N.Hr., Voloshyn V.M. Structural changes in the meat market. BIO Web Conferences. 2021. Volume 36. 08006.
2. Kopytets N.Hr., Voloshyn V.M. The role of households in beef production in Ukraine. Bulletin of the Transilvania University of Braşov. Series II: Forestry, Wood Industry, Agricultural Food Engineering. 2021. Vol. 14(63). No. 2. Pp. 119-128.
3. Kopytets N.Hr., Voloshyn V.M. Organizational and economic aspects of the functioning of the field of cattle breeding in Ukraine. E3S Web of Conferences. 2021. Volume 282. 07015.
4. Міністерство аграрної політики та продовольства України. <https://minagro.gov.ua/>

Копитець Наталія Григорівна – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», м. Київ, nataliia_kopitets@ukr.net

Волошин Володимир Миколайович – кандидат сільськогосподарських наук, завідувач відділу первинного та елітного насінництва, Національний науковий центр «Інститут землеробства Національної академії аграрних наук України», смт. Чабани

Копитетс Наталіа Нr. – PhD in Economics, senior research fellow, leading researcher National Scientific Center "Institute of Agrarian Economics", Kyiv, nataliia_kopitets@ukr.net

Voloshyn Volodymyr M. – candidate of agricultural sciences, head of the department of primary and elite seed production, National Science Center "Institute of Agriculture of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine", Chabany